

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja vsak petek na celi poli, in velja po pošti za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četert leta 1 gld. 15 kr. V tiskarnici sprejemana na leto 3 gold. 60 kr., za pol leta 1 gold. 80 kr., za četert leta 90 kr., ako zadene na ta dan praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XXII.

V Ljubljani 29. velikega travna 1869.

List 22.

Koncil molitve na Kalvarii.

Pet duhovnov v Jeruzalemu se je zedinilo, da hočejo imeti svoj poseben koncilium ali cerkveni zbor, ker se ne morejo rimskega udeležiti. Kaj hočejo doseči s tem zborom? 1. Srečen izid vesoljnega zbora, ki se ima v Rimu doseči 8. grud. 1869; 2. zedinjenje ločene jutrove s katoliško cerkvijo; 3. spreobrnjenje vseh duhovnov, kateri bi bili kje s prave poti. V ta namen so prvi petek aprila pričeli svoj koncil molitve in darovanja na Kalvarii; eden unih peterih duhovnov je ta dan v ravno omenjeni namen maševal na Kalvarii, drugi štirje bodo pa ravno tako storili druge petke mesca po raznih svetih: na mestu kervavega bičanja, v Getsemanu itd. Tako bodo opravljali tudi druge petke skozi leto, dokler se znamenja božjega usmiljenja očitno ne pokažejo. — Uni peteri goreči jeruzalemski duhovni pa z Golgote vabijo tudi druge duhovne starega in novega sveta, da naj po svojih škofijah, kjer živé, napravijo veliko tacih zborov po 5 duhovnov, ki naj se v duhu zedinijo z unimi v Jeruzalemu in na altarjih svojih cerkev opravljajo to, kar uni. Vsak zbranih 5 duhovnov naj stori namen eno 5 Kristusovih rán posebno častiti tako, da uni, ki je peti, časti rano Jezusovega presv. Serca. Poslednjič priporočajo, da naj bi se goreče spodbudovali tudi verniki, da se jih zbira po pet, katerih vsak bi svoj odločeni dan v mescu sv. obhajilo daroval v omenjeni namen. Priporočajo se tudi to-le darovanje:

„Bog, večni Oče! darujem ti predrago kri tvojega Sina in našega odrešenika Jezusa v tvojo čast, v zadostovanje tvoji božji pravici, in za pričakovano zmago tvojega božjega usmiljenja, za srečen izid rimskega zbora, za zedinjenje razkolniške s katoliško cerkvijo, in za otenje vseh tistih malo duhovnov, ki svoje veličanske vrednosti ne spoštujejo.“

Ako bi se zbrali enaki zbori, naj bi se v Jeruzalem poslale imena, da se tudi sv. Očetu o začetku cerkvenega zbora to naznani. Samo po sebi se razume, da se začetek lahko stori, kadar je. Napis za Jeruzalem je: A. M. R. P. Eriberto Witsch, missionario e penitenziere apostolico — Gerusalemme (Jeruzalem). Unità catt.

Veninger.

Ni se manjkalo o nobenem stoletji mož, ki so vse verstnike presegali z učenostjo, z nenavadnimi zmožnostmi, s popolno vdano ljubeznijo do sobratov, ali saj sploh z velikimi zaslugami in krepostjo. Kolike zasluge so si pridobili taki možje, pa tudi koliko zaupanje in spoštovanje pri ljudstvu, to je očitno.

Posebne zasluge za ljudstvo v naših časih si je pridobil goreči apost. misijonar o. Fr. Ks. Veninger, ki je bil 1805 rojen blizu Maribora na Štajarskem. Serčno

veselje do molitve, sinovska vbojnost in velika skerb, da si ohrani čistost duše, so bile čednosti, ki so Frančiška še kot dečka nad druge povzdigovali. Ker je bil posebno jasne glave in je kazal veliko veselje do učenosti, so ga dali najpred v Maribor, potem pa na ljubljansko gimnazijo, kjer se je kaj dobro učil. Posebne okolišine so ga soznanile s cesarico Karolino Avgusto, ženo cesarja Frančiška I, ki je bila prišla ravno na shod (kongres) v Ljubljano. Na povabilo cesaričino gre na Dunaj leta 1821, in v Klinkovströmovem vstavu je doveršil modroslovske nauke.

O tako pretehnem trenutku, ko mu je bilo treba stan voliti, je prosil pomoči pri Bogu in priporočeval se presveti Devici, zraven pa se še oberne do svojega dušnega voditelja Job-a, dvornega kaplana. Ogibaje se derhali je opravljal duhovne vaje prav skerbno in natančno; vidili so ga v cerkvi večkrat vsega v solzah, prosečega Božjo Mater, da bi vredno mogel se pripraviti za tako imenitni stan. Kako lep zgled mladenčemu v enacih okolišnih! Roženkransko nedeljo l. 1828 je Fr. Veninger opravil Najvišemu prvo daritev sv. maše.

Kmalu je dosegel stopinjo doktorstva v bogoslovji, in potem učenika dogmatike na graškem vseučilišu. V tem času je prvič pokazal svetu svojo pisateljsko sposobnost, izdal je na svetlo 20 zvezkov obsegajoče delo o govorništvu za kat. pridigarje.

Ravno v tem času so si tudi oo. jezuiti v Gradcu osnovali kolegijo. Iz spričevanj toliko svetih mož in po cerkveni zgodovini je Veninger predobro poznal te hrabre branitelje sv. vere in resnice, te gojitelje znanosti in umetnosti, kakor da bi se mu bila iz spomina zbrisala misel, ki jo je imel že vedno popred, misel namreč, stopiti pod zastavo jezuitovskega reda. Ker se mu je pretesno zdelo okrožje delavnosti navadnega duhovna, po takratnih jozefinskih postavah v Avstrii omejeno, ker si je že močno želel stalno službo si pripraviti, in ker je potem še pristopil naj ljubši mu prijatelj k ravno temu redu, ga je vse to tako ganilo, da je spolnil svojo željo prestopivši v družbo Jezusovo ter je dodal k obljubi vednega devišstva še obljubo pokoršine in uboštva. Neutrjeno se je trudil zdaj v Evropi po raznih krajih, zdaj v Gradcu, zdaj v Galicii, zdaj v Inomostu na Tirolskem, kjer je skozi 7 let neprenehoma delal, sejal in sadil, ali kot dušni pastir, ali kot razkladavec sv. pisma, hebrejskega jezika in cerkvene zgodovine, ali pa pisal mnogotere koristne bukve. Posebno je osnoval tukaj mnogo dobrotnih družb in bratovšin, in opravljal obširne ljudske misijone. Njegov svarilni izrek: „Le nobenega greha ne več!“ ni ostal nikjer brez dobrih nasledkov.

Napadi rogoviležev 48. leta posebno na jezuite, in pa vesele skušnje, koliko in blažilno moč imajo misi-

joni do ljudstva, to je obračalo njegove oči v Ameriko, kjer se je neizmerno polje njegovi delavnosti razprostiralo. Precej v tem letu je začel svoje misijonsko delo; nad sto milj daleč v naj samotniše in odljudniše kraje je hodil iskat grešnikov, pripravljat jih k pokorji, dobre pa poterjvat in poživljat v ljubezni do Boga. Čudovito je to, da opravlja o. Veninger navadno sam misijone: vse pridige, premišljevanja, opomine, druge pobožnosti celo spovedi, kolikor je moč, sam izvršuje.

Za izvrstnega pisatelja se je pokazal svetu z mnogoterimi knjigami in spisi, ktere je dal na svetlo, in jih še zmiraj daje, ki so ali duhovajskega obsega, kakor „Življenje svetnikov“, „Premišljevalne bukve“, „Zveza ljubezni“, ali pa bogoslovskega: „Summa doctrinae christianae itd.“ Papež Gregor XVI so ga počastili z lastnoročnim pisanjem (breve) za delo „Epitome Pastoralis“ in druge. — Izdal je tudi mnogo lepih cerkvenih pesem, katerim je sam zložil napeve. Novejši neprecenljive njegove dela so svetu bolj znane. Ni ga skorej cerkvenega lista ameriškanskih časnikov, da bi ne povedal kaj, kako velikansko dela Veninger s svojimi misijoni. M—c.

Kaj je to: svobodni zidar (frajmav-rar), in svobodno zidarstvo (fraj-mavrarstvo)?

VIII. Zidarski mojster, ali tretja stopnja svobodnega zidarstva.

(Dalje.)

Po več komedijah in poskušnjah veljak pripoveduje pomočniku, kako močno si prizadevajo, da obžalujejo Adonirama, imenitnega mojstra, kterega so o zidanji Salomonovega tempelja trije pomočniki zanikarno ubili. Pokaže mu ubogega, vzadnjič sprejetega mojstra v trugi. Pomočnik, kaj pak, terdi, da ni on umoril Adonirama, in veljak s tim zadovoljen veli, da mora popotovati. — Smešno to popotovanje se od prejšnjega razločuje le toliko, da sedaj moža po bratovsko spremljajo štirje oroženi mojstri. Brat izvedenec hodi za popotnikom in derži za motoz. Ko se pomočnik verne od popotovanja, sprejmo ga za mojstra; ali kleče mora zopet prisezati, in ima obe špici odpertega kompasa na persi pritisnjeni. Peljejo ga na „Večer“, od tod se vernejo nazaj na „Jutro“, — in to vam je skrivnostipolna hoja mojstrove stopnje!

Ta skrivnostna hoja dá na videzno mertvemu bratu priliko, da se pobere iz truge, in kedar se na novo sprejeti poverne, je že prazna. Veljak stopi raz prestolja, in koj se vsi bratje vverste okrog truge. Sedaj prične veljak ves užaljen pripovedovati povest, kako je bil umorjen imenitni mojster Adoniram od trih zavidnih pomočnikov, katerim je bilo ime: Jubelas, Jubelos in Jubelum. Veljak trikrat preneha, da ima brat prvi nadglednik časa novega mojstra biti tako, kakor so tolkli uni trije morilci Adonirama; naj prvo ga oplazi čez vrat z železno mersko palico, potem na serce s kotomerom, in nazadnje po čelu s kijem. Potem primejo izmišljenega Adonirama in ga položijo v trugo, pričujoči pa se delajo, kakor da iščejo svojega ljubega mojstra Adonirama. Kedar so preiskali vse od „jutra“ do „večera“, in od „večera“ do „jutra“, ga najdejo, — akacijeva veja jim je pokazala kraj, kjer truplo leži! Veljak terdi, da je truplo že nagnjito, potem pa pravi: „Mac Benac“, to je, meso pada raz kosti. Na to veljak potegne mertveca iz truge, položi svojo desnico na njegovo levo ramo šepnivi mu na desno uho: Mac, na levo pa Benac, bratje v černih usnjatih predperth ali birtabih, v ktere so mertvaške glave vvezene ali vštikane, pa pri goreči rumeni sveči in mertvaškoglavji

svetilnici pojó budnice ali budilne pesme. Prav za prav menda obhajajo spomin pomorjenih templarjev, ki jih imajo za svoje duhovne dede.

Novi brat „mojster“ ponovi prisego, potem mu podelé „svobodozidarsko posvečevanje“, to je, zidarski katekizem, pa „mojstrovo znamenje.“ Kakovo je to znamenje? Tako-le: Stisni štiri perste na desni roki in palec nastavi na život tako, da boš kot napravil, levico pa narobe derži pred oči s palcem navzdol. To znamenje mojsterski katekizem imenuje znamenje studa itd.

S takimi mračnimi sleparijami se verši posvečevanje za tretjo in zadnjo stopnjo zunanjega svobodnega zidarstva. To že nekoliko meri na zarotbe in skrivne družbe, in vsak lahko prevede, da iz teh novincev rovarji skrivnih družb novačijo svoje vojake. (Dalje na sl.)

Tri mesce na Jutrovem.

XXXVIII.

(Pot s Taborja proti Tiberii. Znamenite podertine. Sami bazalt ali stebranec povsod. Znamenite plemena goved, dróbnice. Beduinski šotori. Žito samosevsko. Oboroženi pastirji. Poljedelstvo. Pravi arabski konji. V Tiberii. Nekaj iz zgodovine in nekdanjih imenitnosti tega mesta. Sanhedrin. Juda Hakodeš. Mišna; gemara; masora. Pričakovanje mesija. Perva keršanska cerkev. Križanski časi. V francoski oblasti. Potresi. Sedanji stan mesta. Judovstvo. Cerkev sv. Petra in samostan. Sv. Peter tukaj pervak postavljen. „Riba sv. Petra.“ Nekdanje mesto. Vroče toplice. Tiberijaško jezero, njegovo okrožje, veličina itd. — Prigodek, ki ne diši po rožicah. Kako je dal paša Jeruzalem osnažiti. Odhod nazaj proti Nazaretu. Kobilice in njih svobodno gospodstvo. Arbela; Vadi-el-Hamám; safedski hribi... Gora blagrov. Velika reč. „Miza Kristusova ali mesto pomnoženja kruha. Lubje. Saladin in nesrečna vojska ob Hatinu. Kana in njene znamenitosti. Rejneh.)

Gredé s Taborja in od Taborja dalje smo prišli v dolino in k podertinam starega ostroga, kateri se mi je zdel posebne znamenitosti. Na 4 oglih ima močne stolpe, okrog pa leži polno kamnov bazaltov; iz zida teče dosti hladen studenček, ki nas je v veliki vročini kaj prijetno poživil, če tudi brez kupe in kozarca. Ozidje je križansko, najberže je bilo kako gostišče ali hospic. Sej vse, kar kaj nekdanje olike kaže, je keršansko. Nekoliko dalje smo šli mem podertin, ki so jih imenovali „Kafersak“, ako sem prav razumel. Vse polje, kakor tudi te razvaline, ni družega skorej razun kamnje bazaltovo, s katerim je vse nasejano. Bazalt je namreč kristalinsko kamnje temno-črne barve.

Kakoršno je kamenje, taka je tudi živina. Velika čeda tako lepih černih beduinskih kráv, da so se prav res svetile, se je na plani pasla po obilni travi; skorej vse so bile lisaste in tako debele, da so bile — bi djal — kar okrogle. Prav čudno se mi je zdelo, ker tolike enakosti še nisim vidil pri tako veliki čedi. Tudi nekaj velblódv ali kamel in druge čede je bilo ondi viditi.

Nasproti na drugi strani pa je bilo kacij 9 beduinskih černih šotorov, kakoršne ti ljudje seboj imajo in jih razpnejo, kjer ostanejo. Tako šotoriše je kakor majhna vasica, podolgast štiriogelnik — k večemu 60 čevljev dolg in 9–11 čevljev širok, pa tudi veliko manji. Šotorji imajo po več razdelkov, zlasti ima šejh ali poglavar svoj lastni šotor, ki je večji od družih. Pregrijnala za šotorje pletejo iz črne volne. Kadar na enem kraji zmanjka paše, vode itd., spravijo vso robo za šotorje na velblode in gredó dalje.

Kaj posebnega je, da po teh krajih raste cele kraje ovsu in ječmena kar divje; tudi na Taborji sem vidil veliko tacega ječmena; zdelo pa se mi je, da je le bolj gluho žito brez zernja. Pozneje sem vidil na „zveličanski gori“ nad moža veliko reč, skorej tako gosto kakor bi bila sejana, pa bila je tudi brez zernja. Najberže so te zeli samosevke, dobre posebno za živino.

Zmiraj nižej gredé smo prišli pa tudi na lepo obsejano polje. Na ravnem je pasel star mož divjaškega

pogleda nekaj prav tolstih ovc in nosil je na rami stransko dolgo sulico; z njim je bila žena, ali morda hči. Ne vém prav, če imajo tako orožje zoper zveri ali zoper tatove, ali pa zoper oboje, viditi pa je ondod sploh ali da imajo silo dolge puške ali pa enake sulice. Kteri popotniki vse presilujejo, kdo vé, kaj bi vse strašnega naznanovali? „Pač je to velika sulica!“ rečem staremu pastirju mem jezdé. „Kebira — sahije velika res,“ je prijazno odgovoril.

Po veliki ravnini še dalje je bilo po vsih krajih vse na delu — živina in ljudje. Beduini so namreč dvojni, pravi Beduini (blezo od besede „badovi,“ divji), ki zgolj od pastirstva živé, in pa „Arabi,“ kakor jih v Palestini imenujejo, ki so popotovavni poljedelci.

Na tem poti smo vidili tudi posebno čudnih ovac, ki imajo skorej tako širok rep, kakor je drugi život, in na koncu se končá v priterknjen majhen repek, kakor pri svinjah. Imel jih je pastir s silo dolgo pušo veliko čedo in djal je, da so vse njegove. „Enta rhani — si tedaj bogat?“ mu rečem. „Sem,“ je odgovoril. — O Galileja, o Tiberijada — lepa okrajina, lepe, rodovitne poljane, zarés obljudljena, pa zdaj ukleta in zapušena dežela!

Naš dragoman Hana Avvad je pravil o tem popotovanju, da dober arabski konj stane 50—60.000 piastrov, tedaj 5—6000 gl. Po vsem svetu je namreč znano, kako imenitni so arabski konji, ki so se zlasti pri Beduinih srednje Arabije v svoji izvirnosti ohranili. Beduinu prvi prijatelj je njegov konjič; v svoji narodni pesmi pravi, da „sablja, sulica in njegov rudeči urni in zali konjič ga bodo po smerti objokovali.“

Proti večeru smo prišli na preval, s kterega se kar na nazdol gre v imenitno Tiberijo ob galilejskem morji. Vsi trudni smo dospeli v to mestice, ktero mi je nepozabljivo in silno drago, če tudi je zdaj vse revno in slabo. Prenočili in jedli smo v svojih šotorjih ravno ob prijaznem galilejskem jezeru. Ali more kaj prijetnejšega biti keršanskemu popotniku, kakor spomin, kolikrat je Zveličar po tem kraju hodil in se po jezeru vozil?

Tiberija, arab. Tabarija, stoji na mestu nekdanjega mesta Kenereth-a, iz česar je tudi ime jezera Genezaret, in je menda tisto, kar je pri Jozvetu Rokketh (Jos. 19, 35). Sedanje ime izvira od cesarja Tiberija, kteremu na čast jo je bil zidal Herod Antipa, kacihi 16 let pred Kristusom. Mesto je bilo obzidano in s terdnjavo okovano. Po razdjanju Jeruzalema je bila Tiberija eno izmed središč za zedinovanje judovskega naroda, in v 2. stoletju sedež sanhedrin-a (sinedrium-a), kterega predsednik rabin Juda Hakodeš je bil od l. 190—220 spisal „mišno“ (ponavljanje); izročila nekdanjih rabinov o tempeljnu in Mozesovo božjo službo je namreč sostavil. Njegov učenec Johanan ben Eliezer pa je od leta 230—270 spisal „gemara“ (dokončanje) ali drugi oddelek „talmud-a“ (uk, berilo), ki se imenuje „talmud jeruzalemski,“ in je proti koncu tistega stoletja celo postavno moč dobil. Tudi je bila tukaj spisana „masora“ (izročilo), ki je imela ta namen, da se ohrani izročilo sv. pisma in pa čista izreka; v sv. pismu so bile celo vse čerke štete. Sv. Jeronim je študiral pod vodstvom učenika iz te učilnice. (Robinson.) Judom je Tiberija tako imenitna, da od ondod mesija pričakujejo; iz jezera Genezaret se ima menda dvigniti! —

Pod Konstantinom Velikim je spreobrnjen jud ondi zidal keršansko cerkev; pozneje je mesto celo škofe imelo. V križanskih vojskah je Tiberija veliko terpela — bivši zdaj v keršanski, zdaj spet v neverski oblasti. V 18. stoletju je bil glasoviti šejh Daher-el-Amer mesto vterdil. Leta 1799 so ga bili Francozi za malo časa v oblast dobili. Potresi l. 1759, 1837 in 1847 so strašno razdevali to mesto.

Sedanji stan. Tudi sedaj še je Tiberija s starim razdrtim zidovjem obdana tako, da se le ob obeh koncih v mesto more. Ima tudi svoj grad z vojašino. Prebivavcev je blezo do 3000, večí del judov, nekaj mahomedanov, kacihi 35 greških in samo 2 deržini latinskih katoličanov. Judje so afrikanski, španjski, ruovski, in kdo vé od kod vse, ki se ločijo po obleki in imajo več shodnic. Nemško sem jih več slišal govoriti. Skorej vsaka teh revnih bajt je štacuna, ali kaka rokodelnica; tudi polje je nekoliko obdelovano; vidi se pa, da ondi se pogrešajo kristjani.

Naj imenitniši poslopje gotovo je cerkev sv. Petra, ki so jo čé. oo. frančiškani iz Nazareta zopet vravnali in pozidali, kolikor je bila razdjana. Tudi majhen samostan je zraven in eden očetov iz Nazareta ondi Božjo službo opravlja. Kaj častitljiva je ta cerkev zato, ker je menda na tistem mestu, kjer je Kristus sv. Petru izročil pastirstvo vse svete Cerkve. Po čudovitem ribolovu na genezareškem jezeru že po vstajenji je namreč Kristus naročil Petru: „Pasi moje jagnjeta; pasi moje ovce!“ (Mat. 28, 16.) V velikem altarji te cerkve je torej sv. Peter s primernim latinskim in arabskim napisom. Za veliko dobroto Božjo spoznavam, da sem mogel v tej znameniti cerkvi sv. Petra maševati, kakor več lét poprej v Rimu na grobu sv. Petra.

Naj omenim še to posebnost, da v galilejskem z ribami bogatem jezeru je tudi pleme rib, ki jih imenujejo „ribe sv. Petra.“ Ali ni to izročilo večna priča tega, kar sv. evangelij pripoveduje, da je bil namreč sv. Peter na Jezusovo povelje mrežo vergel in 153 velikih rib zajél, in po tem čudežu bil postavljen za poglavarja vesoljne cerkve! Ker se pa judje in mohamedani kujajo in nočejo „petrove ribe“ jesti, so te ribe v Tiberii poceni in kristjanom je s tem vstreženo; samo škoda, da jih je še premalo ondi.

Nekdanje mesto je bilo veliko večí; deleč proti jugu je v ravnici pod berdom vse polno podertij, veliko razkosanih stebrov itd., kar očitno kaže, da je imelo mesto lepe in slovite naprave. Znati je, da ob jezeru so bili kar stebrovski mostovži.

Nekoliko proti jugu ob jezeru so dvojne toplice, stare in nove, s silno vročo žepleno vodo, ki blizo jezera izvira in vanj teče. 47—49 stopenj vročine ima studenec tam, kjer iz tal teče. Na obeh krajih se je nekaj ljudi kopalo; neki černuh je hvalil vodo, da je vroča kakor ogenj: „zej en-nar.“ Tudi ob severnem kraju teče velik in vroč studenec v jezero.

Zdaj pa še nekaj o jezeru. Kakor Egipčani svojo veliko reko Nil imenujejo „morje“ — „baher,“ tako se tudi tiberijaško jezero večkrat z imenom „morje“ čisla, kličejo ga namreč „galilejsko morje,“ „genezareško jezero,“ arab. „Baher et — Tabarieh,“ to je tiberijaško morje. To jezero je kaki dve milji proti jugu od jezera Merom-a. Skoz oboje teče reka Jordan. Dolgo je polčetero miljo, naj večí širjava njegova je eno miljo. Ima pa prav dobro in čisto vodo, ki se dá prijetno piti, in veliko rib preživi v sebi. V prav prijetnem kraju je, obdajajo ga hribi; zemlja okrog je bila nekdanj silo rodovitna, torej je bilo svoje dni ob jezeru polno mest in trgov, zdaj pa so same razvaline. Še zmiraj pa rastejo bolj redke zeliša in germovje ondod, in zlasti ob severnem kraju sem vidil nad moža velike vsaktere zeliša in rastline. Pa ker ni marljivega obdelovanja, je vse bolj divje. Med Magdalo in Betsajdo so veliki prostori nekega hudega in visokega osata, da konj in jezdca na njem ni varen pred tem ostrim spakom. Ali temu nasproti spet po več krajih cvetejo ob kraju jezera cele germičevja oleandrov, in to je od deleč tako mično in lepo viditi, kakor bi bilo jezero obrobjeno s prekrasnim rudečim žametom. Znamenito je, da tega jezera

poveršina je 700 čevljev globokeje kakor pa srednjega morja.

Mesto Tiberija je tako tik jezera, da obnožje hiš voda izpira. Kakor je sploh zanemarjeno, tako imajo tudi komaj kak čoln za na jezero; le en samkrat se spomnim, da sem vidil, ko se je precej ljudi peljalo čez jezero.

Še eno reč naj povém, ki sicer ni po rožicah dišeča, pa značajna za une kraje. O neki priliki, ko gremo v mesto, je tako silno naproti zanedisalo, da je bilo treba kar precej rute poiskati in nos zavarovati. Kaj je bilo? Pred nami ob potu ravno pri mestnem zidovji se je pes pasel v drobu mertvega osliča. Ne vém prav, iz kakošne vraže, ali nemarnosti mohamedani merhovine ne spravljajo v kraj, temuč jo kamor si bodi veržejo, — morebiti ravno zavoljo psov, ki jih cele čede brez gospodarjev okrog léta, da se z njo gostujejo. Jeruzalemski paša je pred nekaj časom imel veliko opraviti, da je to napako odpravil in mesto osnažil. Za opominovanje, zapor, tepenje niso nič prašali mohamedani; še le ko je napovedal, da merhovina, ki se pred kako hišo najde, se bo tehtala in za vsako oko (nekaj čez 2 libri) se plača 25 piastrov, — še le to je pomagalo.

Tiberija z jezerom se mi je bila tako priljubila, da mi je bilo prav britko, ko smo jo 25. aprila zopet zapustili. O teh krajih bi bilo še kaj povedati, kar bom pa pisal o drugi priliki; ko smo namreč skupno romanje dokončali, smo se trije iz družbe na posebnem popotovanji vernili skoz Fenicijo še enkrat nazaj v Tiberijo in druge odnotne kraje, in tistikrat sem vidil še veliko znamenitega po odnotnih krajih.

Oburnili smo se tedaj zdaj zopet proti Nazaretu, toda po drugi poti, to je, čez zveličansko goro mem dvoglava Karun-el-Hatin-a in skoz Kano. Gredé v hrib smo vidili silne trume prav mladih kobilic; kakor čebele v panjih, tako so se gnjetle ob germih in po polji ob potih, in delale so vedno nekako šumljanje s peruti. Moram pa pristaviti, ko smo čez 10 dni prišli z gg. Hörmanom in Fridmanom nazaj v ta kraj, so te živalice še zmiraj imele svoj tabor, in velik napredek so bile storile v svobodi in omiki; kajti bile so veliko večji in tolstejši, pa tudi osorniši šum so delale po divjem ovsu.

Gredé na višave se delj časa nazaj vidi galilejsko morje. Vidi se ob severu gorovje Arbele in začetek velike rupe Vadi-el-Hamám (golobje doline), in višej gori hribi od Safeda, proti severnemu vzhodu snežnik véliki Hermon in o jugozahodu gora Tabor, pred nami pa višava Karun-el-Hatin. Kazali so nam v teh krajih polje, kjer so učenci Jezusovi klasje smukali; malo dalje hribec blagrov ali zveličansko goro, kjer je imel Bog in Zveličar slovečo „pridigo na gori.“ Po ped dolgo gluho klasje reži — gotovo samosévke — je mellelo kviško na silo visokih steblih, tako da smo zamogli s konja po njih segati. To je blezo nekako žalostno znamenje uklete in opustotene zemlje, ki je bila svoje dni tako silno rodovitna. Ob ravno tej poti na desno kažejo nektare skale, ki jih arabi imenujejo Hadžar en-Nusrani (kamen kristjanov) latinci pa „Mensa Christi“ — mizo Kristusovo, ker izročilo temu prilastuje pomnoženje kruhov in rib. V skale je neki več znamenj križa vsekanih od pobožnih romarjev. Nas, kolikor vém, na to znamenitost niso opomnili, ko smo ondi memo šli. Sicer pa drugi menijo, da omenjeni čudež se je godil pri Betsajdi.

Ob Tiberijadi smo pogrešali prijazne oljke in sploh ni bilo še veliko olikane poljske obdelave; torej nam je dobro delo, ko smo od Karun-el-Hatina dalje gredé ob vasi Lubje zopet vidili veliko oljk, in pod oljkami ob 11 južino vživali. Tudi moram pristaviti, da v teh

krajih od Hatina do Lubja je bila l. 1187 nesrečna voj-ska, v kateri je Selah-ed-Din (Saladin) keršansko vojenstvo popolnoma zmagal in naslednjič vso Palestino v oblast dobil.

Malo pred poldnem smo odrinili proti Kani, ki jo imenujejo Kafer-Kana, kamor smo prišli o $\frac{1}{3}$ 3. Ogle-dali smo revno greško cerkev, kjer oni terdijo, da se je bil zgodil čudež, ko je Zveličar vodo v vino spremenil; malo višej pa so razvaline katoliške cerkve, kjer smo v spomin Zveličarjevega čudeža vidili velike verče, ki so nekoliko iz tal moleli, — se vé, da se ne prederzemo misliti, da bi bili še tisti, v katerih so takrat vodo in vino nosili. Kje prav da je bilo, kdo bo to razločil? Še celo v tem učenju niso edinih misel, če se je bil omenjeni čudež zgodil v tej Kani, ali pa morebiti v drugi Kani el-Dželil, ki je višej proti severu, zlasti ker obé Kani ste v Galileji. Vender pa je verjetniše, da je bilo v tej Kani, ki je bliže Nazareta. Pili smo vodo iz ondotnega dobrega in obilnega studenca in popotvali nadalje mem keršanske vasice Er-Rejne v Nazaret, kamor smo prišli ob 4 popoldne.

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. Priporočevanja vredne bukve. V Klemens-ovi zalogi (stari terg) je že v sedmem natisu v novo na svitlo prišla: Dušna paša ranjc. škofa Baraga. Da so te bukve nad vsako hvalo, je sploh znano. — Pri Klemens-u se dobivajo pa tudi še druge dobre bukve po znižani ceni: Listi in Evangelii za celo leto; — Življenje Svetnikov, 4 deli od r. fajm. Fr. Veriti-a; — Premišljevanje štirih poslednjih reči, Frid. Baraga, posebno dobre bukve; — Nebeške rože, od ravno tega; — Molitve pri očitni službi Božji s poglavitnimi resnicami keršanskega nauka; — Zerkalo lepih zgledov, za mladost; — poslednjič molitveniki: Duhovni studenec (J. Zieglerja); — Vsakdanji kruh (dek. Jož. Rozmana); — Mašne bukvice (enajstinitis); — Vene nedolžnosti (J. H.) 728 strani.

13. aprila 1869 v Rimu. (Iz dnevnika g. Šranca.) Današnji dan je bil namenjen za dan odhoda, zatoraj sem želel nekoliko še pregledati dolgost in širjavo mesta. Rano se toraj podamo na grič Pinčio, lepa prostorna cesta sem ter tje dobro speljana pelje do verha, namenjena je za vozove, mi pa korakamo nekoliko po stopnicah memo gredic s cvetličnimi germi napolnjenih, razni kipi iz marmorja postavljeni po vogalih in po sredi gredic nas prijazno pozdravljajo, inostranske cvetlice, domačinske južnih krajev, se očem skazujejo, na verhu najdemo nar lepši sprehajališče, prijazni verti s pinjami, cipresami in palmami, ogledamo dobro velik del mesta, v zadnjem dnu mesta stoji Vatikan in cerkev sv. Petra, memo francoske akademije gremo zopet navzdol in na španjskem tergu najmemo fijakarja, kateri nas pelje čez mesto memo vodnjaka Sistovega, pri katerem teče voda iz verha kakor pri slapu, pa tudi dva leva brizgata vodo eden proti drugemu čez Sistov most, potem pa v breg proti cerkvi sv. Petra na griču, kjer je bil sv. Peter križan. Mala kapelica na dvorišu znanuje kraj, kjer so ga križali, kakih 10 stopnic pelje do groba, v sredi kapelice je luknja; od tod vzameva rumenega peska za spomin s kraja križanja. Od tod je prav lep razgled po celem mestu; nasprot se vidi monte Pinčio in Kapitol, z eno besedo, skor cela ograja mesta in njegov vnanji prostor. Malo proč je vodotok Pavla V, kateri toliko vode ima kakor pri nas kaki potok, pri treh srednjih krajih teče voda po umetno napravljenih slapovih v široki tonev in na koncu sta še dva manjša toka. Od tod se peljamo proti cerkvi sv.

Pavla memo starega tempeljna malikinje Veste, memo piramide Kaja Cestija in memo groba Cecilija Metela; kmalo stoji veličastna cerkev pred nami, ktera ima 5 ladij, 4 verste stebrov iz belopikastega marmorja dela teh 5 ladij; srednja ladija je višje od drugih, prav moško stoji 160 stebrov v 4 verste razdeljenih v podporo dolgega stropa in na okolo po stenah srednje in zadnje ladije so podobe papežev iz mozaika, kar daje cerkvi neki poseben okus lepote; dva stebra iz egiptovskega alabastra kinčata dno cerkve in 4 stebri iz ravno tega alabastra nosijo baldakin nad velikim altarjem, pod katerim je grob ss. Pavla in Timoteja; živo rudeči in živo zelen marmor dela podstavo teh stebrov. Tla so olikane, da se vse sveti, okna so malane na steklo in kažejo aposteljne, cerkev je lepa, da bi jo človek zmiraj gledal. Toda dolgo muditi se ni bilo časa, torej odrinemo proti cerkvi sv. Boštjana z grobom tega svetnika; med potjo vidimo kraj, kjer je bil Jezus sv. Petra srečal s križem ter ga nazaj zavernil. Cerkev sv. Petra tukaj nima posebne lepote, znamenita je bila le zato, ker tukaj smo vidili katakombe. Z lučjo smo ogledovali te podzemelske prerove, kjer so v steno vdolbene luknje, v ktere so devali truge; le eno trugo smo vidili in 2 kapeli, kjer se je po noči Božja služba opravljala; znamenit je tukaj neki tabernakelj iz marmorja, pri katerem dva angela molita Jezusa nad kelihom v podobni fantični stojišču, kar je očitno znamenje, da enako kakor zdaj so že prvi kristjani Jezusa v presvetem Rešnjem Telesu molili in verovali v njegovo vpričnost v najsv. zakramentu. Memo zida, s katerim je mesto obdano, se peljemo do cerkve sv. Lorenca, v kateri počivajo ostanki sv. Lorenca in sv. Štefana, tukaj se vidi ploša iz marmorja, na kateri je stal roš sv. Lorenca.

Cerkev se ravno dela, in po stopnicah ob kapeli, kjer so ostanki, se pride pod prezbitarij tako, da je cerkev nad cerkvijo; zdi se človeku, da je v kaki mertvaški duplini; zraven cerkve je veliko pokopališče; ko se notri stopi, so gole rake kakor v kamnate tla vdelane, potem pa med cipresami in cveticami stojé lepi nadgrobniki kipi. Človeku se zdi, da hodi po prijaznem vertu, ko ogledava to počivališče mertvih. Dokončano je bilo današnje ogledovanje, dokončan je bil tudi čas našega bivanja v mestu. Proti večeru plačam svojih 8 frankov za stanovanje in dva za spremljevanje, posloviva se z Rimom in okoli 8 odrineva s tovaršem nazaj proti domu. Voz, v katerem sva se vozila, je bil odpert, popolnoma neprimeren za ponočno romanje; pa kaj se hoče, na popotvanju se mora človek v vse vdati. V plajše se zavijeva in malo mermraje odrineva proti Folinji; rad bi bil dremal, pa burja je nagajala. Kako smo se čez hribe vozili, nisem ne vidil ne čutil, samo toliko vem, kdaj smo šli čez Terni in Spoleto.

Iz Blagovice poleg Moravč. J. Z. — **Prav velika nesreča** se je zgodila v Blagovski fari. 22. maja tega leta je v vasi Gabrii strašen požar trem kmetom vse pohištva s premakljivim premoženjem vred pokončal. O naj nevarnišem času, ob eni uri čez polnoč, se prikaže rudeč petelin na strehi in skače, ker so mu bile vse slamnate in suhe strehe popolnoma po volji, s tako hitrostjo od strehe do strehe, da so bile v malo trenutkih vse v plamenu. Pri eni hiši so ljudje ogenj še le tisti čas zapazili, ko je streha že nad glavami gorela. Vsi prestrašeni in omoteni skočijo po koncu, in poslednji čas je bil, da so ognju še peté unesli, kajti nad tremi osebami se je že pregoreli les podiral in vsi opečeni so odleteli. Rešili so toliko, kolikor so na sebi imeli, vse drugo je pa zgorelo. Hudobni človek, kateri je zapalil, je izvolil v svoj peklenški namen najpripraviš čas in vas, kajti ona leži na velikem hribu, kjer ni razun kake kapnice nobene vode. Bližnja vas, Pre-

lesje, je čez četert ure od Gabrija in tudi ondi je bil zapalil pred dobro četertjo ure kozolec. Ko Prelesčanje svoj kozolec pogasijo, hitijo sicer koj Gabercem na pomoč; ali kaj, ko je bilo že prepozno. Vse, razun ene hiše, so tako močno gorele, da se zavoljo prevelike vročine ognju še bližati niso mogli, da bi bili gasili, ali kaj rešili. Pogorela jim je obleka, vsa hrana za živino in ljudi; enemu kmetu je pogorela vsa živina, in on sam ves opečen v ptuji hiši bolan leži! Nimajo zdaj ne stanovaš, ne obleke, ne potrebnega orodja, ne hrane za se, ne ajde za seme. Pred dvema letoma jim je toča trikrat v letu polje tako hudo potolkla, da niso imeli ne perve ne druge žetve, in so mogli vse potrebno žito kupiti. Lansko leto so toliko pridelali, da bi imeli do novega žita dovolj starega, ali zdaj nimajo nič. Zavoljo tako pogostnih nesreč jim serčnost upada, in pravijo, da bodo svoj nesrečni rojstni kraj zapustili in po svetu šli; ali kam se hočejo podati z obilno družino, ko je povsod obilno revežev? Prosim te torej, draga Danica, pošlji ta popis po širokem slovenskem svetu, in če kako človeško serce omeči in klusmiljenju nagne, da nesrečnim Gabercem kak dar podeli, sprejmi ga dobrotljivo in pošlji ga naj večega usmiljenja vrednim siromakom, zakaj nobeden izmed njih ne bo iz kake zavarovalnice nikakoršnega odškodovanja prejel, ker nobeden ni bil zastran ognja zavarovan; opomni tudi vse dobrotnike starega pa vedno resničnega pregovora: „Kdor precej dá, dvakrat dá.“

Pristavek. Spis je dosti povedal, kolika je sila in potreba, torej samo prošnjo pristavimo: Usmilite se urno urno svojih dražih rojakov, kdor kaj premore. Vr.

Iz Slov. Bistrice. Že si, draga „Danica“, donesla glas iz našega mestica, da je kaplan č. g. Jož. Šuc v okolici dvojno katoliško-politično društvo ustanovil, katero bi imelo pravice naše sv. cerkve braniti in keršansko omiko razširjati. Oboje društvo cvete in že lep sad rodi, kateri se posebno v tem vidi, da se je iz nekake poprejšnje mlačnosti katoliška moč zbudila, ki nemarnosti in lažnjivemu liberalstvu nasproti stoji. Zadnji trije dnevi g. Šuca v Slov. Bistrici so tega priča. Nasprotniki so že davno vse žile napenjali, da bi g. kaplana iz mesta spravili, pa vse jim je spodletelo; torej so sklenili ga tako dolgo dražiti, da sam mesto zapusti. Nevredno bi bilo popisovati, kaj šterkolinskega so vse počenjali ljudje, ki se sicer radi za „inteligentne“ čislajo. Vsemu temu je g. Šuc sam konec storil s prošnjo do mil. knezoškofa za prestavo, katero je tudi dosegel. Zoperniki, ko so to zvedili, so sklenili mu eno zaigrati in zato so odbrali noč zadnjega aprila. Pa reveži so bili, ki so igrali, kajti dva človeka, za ktera še zdaj ne vemo, sta jih prav tehtno našeškala. Tako je mačenica spodletela. V saboto, 1. maja, bi se imeli revčeki maščevati, pa jim je zopet spodletelo, ker so nekteri verli in pošteni mestjani in kmeti z žandarji vred kaplanijo varovali. Hvala verlim možem! Pokazali so, da ljubijo red in njihovo serce sirovosti zanikarnežev ne poterdi. Časniki so čenčali, kako je gospod Šuc v Bistrici bil sovražen; to je pa pokazal zadnji dan, koliko je resnice. Ko so možje zvedili, da kaplan hitro po drugem sv. pravilu odidejo, so se vsi v kaplaniji zbrali, ki so pri sv. maši bili, da bi se z njim poslovili. Pred hišo pa se je zbrala tolika množica ljudstva, da je skoro ni bilo pregledati. Ko se čez nekoliko časa podá g. Šuc, spremljan od vseh udov obojega katoliškega društva, od občinskih predstojnikov in družih poštenjakov in veljakov prav mirno in resnobno skozi mesto do gosp. Manhartove gostivnice, ga je vsa množica spremljala in solze so ljudem oči zalivale; bilo je gotovo čez tisuč ljudi okoli odhajočega duhovna. Nasprotniki so od daleč pisano gledali in še tudi takrat ljudstvo pikali; to je njih olika. Več poštenih možev

je gospoda celo do polčanske postaje spremljalo. Z odhodom Šucovim, ki je bil začetnik tukajšnih katoliških društev, so si liberalci tudi konec ovih društev mislili, pa prerano so se veselili. To je pokazalo društvo v novi vesi, ki je že v nedeljo zopet svoj zbor imelo. Tudi društvo v Cigelnici bo v kratkem se zbralo. Društva ostanejo in bodo delale v prid cerkve in naroda, naj si tudi naši nasprotniki od jeze glave belijo.

Iz Suhora nad Metliko, 21. maja. — f. — V četrtek po binkošti, ter 20. dan maja, se je v Dragatušu obhajala dvojna slovesnost. Binkoštno nedeljo, na dan sv. Janeza Nepomučana, je bil gospoda župnika god; in ker ta dan niso mogli, so prišli poprej omenjeni dan njihovi prijatli čestitat in srečo vošit svojemu spoštovanemu prijatlu in sodelavcu v vinogradu Gospodovem. Malo je manjkalo, da niso bile nadomestovane vse fare metliške dekanije. Poleg tih pa se je zbralo tudi še nekoliko drugih gospodov, ter udov slavne c. k. kmetijske družbe; kajti obhajala se je poleg poprej omenjene še druga slovesnost. Pridnemu sadjerejcu Antonu Volčiču, bratu spoštovanega gospoda župnika, je imela ta dan izročena biti sreberna svetinja, katero mu je poslala slavna c. k. kmetijska družba v znamenje, da s tim spoznava njegovo pridnost in marljivost v umnem kmetovanji sploh, seosebno pa v sadjereji. Napovedan je bil tudi c. k. okrajni poglavar, gosp. grof Chorinsky, da bi on poštenemu Antonu na persi pripel sreberno svetinjo. Ker je pa namesto gospoda grofa že odveč pozno prišlo poročilo, da ga ne bo, smo brez njega slovesnost pričeli. V ta namen se podamo iz duhovnije memo cerkve proti šoli. Ondi zagledamo oder, naslonjen na šolsko poslopje, in obakraj odra zelene veje z akacijevim cvetjem. Na zidu pa visi gerb, so-stavljen iz samega kmetijskega orodja, lepo prepeljanega z zelenjem. Ondi si zagledal vile, matiko, lopato, kopačico itd. v lepem redu eno poleg drugega in eno po-prek drugega. Pod gerbom je visela svetinja, namenjena pridnemu Antonu. Udje slavne c. k. kmetijske družbe stopimo po stopnicah na oder z Antonom vred; pred odrom pa je stalo lepo število priprostega kmetijskega ljudstva, med njimi šolarji in šolarice dragatuške fare. Častiti župnik černomeljski, g. Dovgan, poprimejo besedo, razložijo v kratkem nagovoru namen in pomen začete slovesnosti, povdarjajo Antonove zasluge, ki z nenavadno marljivostjo in nesamopridnostjo daruje svoje dušne in telesne moči, ne da bi sebi kaj pridobil in poskerbel za stare dni, temveč da bi z lepim posnemanja vrednim zgledom svetil dragatuškim občanom, ter jim na farovškem zemljišču zapustil drag spomin pridne delavnosti in delavne pridnosti. Po nagovoru vzamejo svetinjo, in jo na persi pripnejo blagemu Antonu. Anton, ginjen do solz, izreče zahvalo nekama s timi le besedami: „Prečastna gospoda! ljubi kmetovalci! Lepa zahvala Vam za čast, katero ste mi skazali s svojo pričujočnostjo, in s tim še tem bolj povzdignili moje poslavljenje. Hvala vsim pričujočim gospodom! Hvala tudi vam, gospodarji dragatuške fare! Poslavljenje pa, katero je mene doletelo, naj ne velja samo meni, ampak tudi vsi fari, vsi okrajni. In serčno želim, da bi enako poslavljenje, kakoršno se danes meni skazuje, kmalu bilo še komu drugemu v del, kateri bi z umnim kmetovanjem in seosebno z marljivo sadjerejo zaslužil, da ga preslavljaajo ne le posamezni možje, ampak tudi vsa dežela, katero v enakih okoliščinah namestuje slavna c. k. kmetijska družba. Serčno želim, da bi vsi gospodarji spoznali, kako koristna da je umna sadjereja, ktera bi vam, ako se je pridno primete, sčasoma donasala velike dobičke. Zato pa tudi vas, gospodarji! danes povabim, da pogostoma dohajajte, in pregledujte naš vert; in kakor sem do zdaj vsakemu rad kaj svetoval ali pokazal, sem pri-

pravljen tudi še zanaprej vam postreči in na znanje dati, kar koli bom v sadjereji vedel in znal. Vas pa, prečastiti gospod župnik! ki ste mi v imenu slavne c. k. kmetijske družbe svetinjo izročili, poprosim, da bi slavni c. k. kmetijski družbi v Ljubljano za to počastenje sporočili mojo priserčno zahvalo in moje zagotovilo, da bom tudi posihmal sadjerejo pospeševal, karkoli in kjerkoli bom mogel.“ — Po teh Antonovih besedah se množica razide; mi pa smo z odra stopili v duhovnijo, kjer smo se okrepčali pri zmernem obedu, ter se razveseljevali med prijaznimi razgovori in primernimi napitnicami, ki so obojno slovesnost poviševale.

Govor Greuterov. (Dalje.) Zdaj bom le ob kratkem še razložil, da mi ta postava tudi gledé pedagogike hude pomislke zbuja.

Kar bom zdaj govoril, bom jemal iz svoje skušnje, sej sem vse svoje življenje ali na šolski klopi sedel ali pa pred njo stal. 25 let že sem učitelj nekaj na ljudski šoli nekaj na gimnazii.

Jest rečem, da mi pričujoči postavni predlog ravno v pedagogičnem oziru na več strani naj hujše pomislke dela.

Moja gospoda! Kaj ne, vsaka izreja mora imeti gotov cilj in konec, ktereга hočemo doseči, in pa terdno podlago.

Verska šola ima taki gotov cilj in konec. Vsaka vera uči, kakošen namen ima človek, ima otrok na tem svetu in kakošen na unem v večnosti, in na ta nepremakljivi cilj in konec gledé se ravna in zveršuje vsa izreja otroka.

Ločite pa nauk od vere in z enim pokom ste vsemu nauku stalo spodbili. Prašajte se, ne oziraje na vero, kaj je otrokov namen, čemu naj se izreja? in toliko odgovorov bote imeli, kolikor je ljudi na svetu, kateri se od vere ločeni mislijo. „Izrejati“ se pravi „izobrazovati“ in izreja je tudi po besedah paganov naj lepši umotvor na svetu. Le mislite si umetnika, kateri lés ali kamen v roke vzame in ga obdeluje, ali se mar ne bo vsaki vdarec njegove roke ravnal po nekem vzoru, ktereга ima v glavi? Nobenoverska šola pa je brez takega vzora, njena izreja se ravna le po splošnih zapopadkih splošnih človeških pravic. Kako razločno pa se na svetu misli o tih splošnih človeških pravicah, vam je znano!

Jest se bojim te postave zato, ker se dandanas ne more tajiti, da so na svetu huda in ojstra nasprotja. Dosti je ljudi, kateri vero za podlago vse izreje spoznajo; so pa tudi drugi, ki terdijo, da ravno vera je zaderžek vse prave omike. Tudi učitelji in gosposke se temu vplivu ne bojo mogli ogniti.

Brez terdne verske podlage pri izreji je toraj nemogoče, da bi ena misel vodila ves nauk v šoli.

Prašam vas le, kako se godi izreji v hiši, kjer imata oče in mati pri izreji otrok vsak svoje misli? In kar veljá od posamezne hiše, to veljá tudi od šole, ktera svoje nauke spreminja, kakor se ravno politična načela spreminjajo.

Pa mislimo si, da bi bila naj višja gosposka tudi gledé učenja enih misel, prašam vas, kaj će početi država, ktera se je verskega varstva v šoli znebila, da bojo tudi učitelji njenih misel? Ona nima drugega pomočka, kakor da vsakemu učitelju postavi posebnega nadziralca. Taka vedna inkvizicija bi pa menda vendar tudi ne dišala preveč po svobodi.

Pa ta postavni predlog mi še od ene strani pomislke zbuja. On obeta učiteljem boljše službe. Moja gospoda! jest si upam izreči, da nihče učiteljem ne more bolj želeli poboljšanja njih stanú kakor jest, in će sem kdaj v svojem življenju kaj storil, bi mogel z dokazi prepričati, da tega ne govorim tje v en dan.

Ako pa se od ene strani zmiraj sliši beseda, ljudska

šola ta je prava, ako se sliši: pruski učitelji so pri Sadovi zmagali, prašam, ali se ne bo vsled tega pri učiteljih želja zbudila, da, če so učitelji pri Sadovi generale namestovali, bi se jim tudi generalsko plačilo dalo imeti? (Smeje.)

Ako je ljudska šola prava reč, in ako se hoče meriti z nasprot stojičo cerkevjo v vasi, se mora učiteljem tudi dati spodobno plačilo, če ne, postanejo nezadovoljni. Moja gospoda! vi ste djali, da hočete imeti svojemu poklicu zveste učitelje, pa razrušiti učiteljstvo od verske podlage, in nobeno plačilo ne bo dovolj veliko in nobenega ne bo storilo zvestega svojemu poklicu. Vedite, da učitelj, kateri res hoče svoje dolžnosti natanko spolnovati, mora neskončno veliko osebno žrtvovati in prestat. Učitelj biti je res pretežka služba!

Moja gospoda! Vam je lahko govoriti o izreji otrok, pa pojdite v šolo in darujte vse svoje življenje sreči otrok, potem gotovo porečete: Noben denar, nobeno plačilo ni preveliko, s katerim bi se zvesti učitelji preplačali. (Pravo!)

Jest pravim nadalje (ne bom vas več dolgo zadrževal), da vsa ta postava — jest sicer nisem pravnik, ali pravno čutilo pa imam — da vsa ta postava moje pravno čutilo žali. Zakaj neki to? Znano je, da so naše sedanje šole prav za prav farne šole. One niso, kakor je moj predgovornik prav dobro opomnil, lastnina politiške srenje, ampak lastnina nekterih vernikov, lastnina fare. Ako je morda kdaj tudi država kaj pripomogla k šolam, to ni moglo kaj prida biti, sicer bi se ne tožilo, da so učitelji na slabem; ta pripomoček vender ne smé priložnost biti, da bi se verni fari šola vzela ter se v nobenoversko spremenila. (Dalje nasl.)

Razgled po svetu.

V Florenciji so zopet ministri premenjani. To je na Laškem skorej neprenehljivo. Štirje novi in 4 prejšnji imajo prejšnjega predsednika Menabrea. Med novimi je republikanar in framason Mordini; za tacega saj ga časniki naznanujejo. Advokata Ferraris in Borgoni menda nista dosti bolji. Kako bode tako ministerstvo do Rima in katoličanstva, je torej dosti očitno. Dokazov je dosti že zdaj; v „državi s svobodno cerkvijo“ hočejo vse klerike brez razločka novačenju za vojno podvreči, kar še Napoleon I ni storil, ki je hotel iz celega sveta le enega vojaka narediti; pograbititi hočejo farne posestva, edino, česar še niso pogoltnili; tudi gre na to, da bi namesto vsih semeniš napravili eno državno semenišo itd. Framasoni počnejo vse, kar morejo, da narod razdražujejo, s tem menijo svoj namen doseči. Minister Menabrea je podal program novega ministerstva s poveršnimi besedami: red, svoboda, napredek, za kar je bil podajen že v zbornici, „Unità“ mu pa čudno eksevizira njegov program, namreč:

„Red“: Uzeti papežu Rim; uzeti duhovstvu posestva; uzeti Cerkvi duhovne; 3150 umorov na leto; obrekovati italijanske škofo; razklicovati in pospeševati razkolništvo; stiskati plačilo papeževih valut; obsevat Italijo z briganti; učiti, da so ljudje živine; čistiti pregrešnega Machiavelli-a; streči na priliko, da se zaveze prelomijo; čehljati republikane s himbo, da jih pobijajo. „Svoboda“ pa: Odvrčati vesoljni zbor; odrekati svobodo uka; braniti škofom v Rim; morati duhovne, da naj nevredne odvezujejo; pravdati in rubiti; žaliti mnihe in redovnice; streljati jih, kateri plačujejo; 70.000 in več čakajočih po ječah; nova posiljena posoja; davek na koruzo in polento.

„Napredek“: Vsako leto nov dolg; vsako leto nov davek; vsako leto novo zadegovanje; vsako leto novo žaljenje Cerkve; napredek v primanjkljaji (deficit); napredek v ropanjih in ropih; napredek v bogokletji

in brezbožnosti... ,konečno prodati Italijo in Italijane. — Da si list upa ministru v obličje take soliti, je res znamenje, da laški liberalizem ljudstva do zdaj ni še osrečil, in ga javljane bo. —

Italijanski škofo pošiljajo državnemu senatu oporeke ali proteste zoper nabiro klerikov v vojašino. „Unità“ pravi: „Med tolikimi postavami zoper Cerkev je naj hujši tista, ki jo v serce zadeva in iše jo oropati ne več časnih dobrot, temuč njenih duhovnov. Torej je naravno, da se naši škofo ne utrudijo oporekati in poprejšnje oporeke ponavljati.“ Toškansko škofijstvo pravi v svojem protestu: „Taka osnova spravlja Cerkev v nezmožnost si zbirati tisto sveto vojašino, ktera je potrebna za njeno življenje in za razplét njenega blagornega dela med narodi, in sicer še potrebniji kakor pa svetna vojašina za ohranjenje in varnost posvetne države... Pravica, ki jo ima cerkev, da naj je svobodna in ne navezana na svetno oblast, kar tiče njeno nebeško poslanje, ta pravica ni človeška, ampak je božja.“ Škofo skazujejo, da „šega tudi novih narodov, ki se stavijo za izgled napredka in svobode, je obsodila neliberalno in tlačivno postavo, ki se hoče z njo Italija obložiti,“ in nadaljevajo: „Dežela je katoliška; in toliko milijonov italijanskih državljanov, ki ne morejo pozabiti, kolika naj vikši dobrota je vera za posameznega človeka in za državo, bi bilo zadetih in razžaljenih od postave, ki bi bila tolikanj nasprotna njih verski in nravni koristi, ktero korist oni po vsi pravici imajo za naj dražji in naj svetejši“ itd.

„**Wisconsin Banner**“ v amerik. Milwaukee je liberalen, pa vender tako, da je zmožen „o jezuitih tudi resnico govoriti.“ Jezuita Garêche-a imenuje „einen der geistvollsten und begabtesten Kancelredner der Verein-Staaten,“ in pripoveduje z zadovoljnostjo, kako ga ljudje iz vsih verstev neprenehoma hodijo poslušat in kako obilno jih spreobrača k katoliški veri: „uno nedeljo (o začetku aprila) je bilo v cerkvi sv. Gala 8 ljudi keršenih, vsi Amerikanci, 5 mož, 2 ženi in en deček sprejetih v rimsko-katoliško cerkev...“ Kdaj bomo vidili neki na Kranjskem tacih „liberalcev“, ki so zmožni tudi misijonom pravični biti? Zdaj saj si ti poštenjaki celo boleznimi izmišljujejo; se mar bojé, da bi se kaki ponocnjaki ali drugi robavsi ne spreobrnili pri nekoliko reznejših vajah in premišljevanjih. Kolika bi bila to škoda: imeli bi ne mara manj „ježica-afêrov“ in „Tagblattu“ bi se utegnili pogrešati „tvarina!“ —

V Savani na Amerikanskem je bilo veliko saboto keršenih 43 zamurcev. Tem ljudém se zdaj veliko hujši godi odkar so oprosteni, kakor poprej v sužnosti. Njih poprejšnji gospodarji jih pisano gledajo, puritanski premetavci iz severa pa žulijo in odirajo, kakor sploh ljudje, ki imajo „svobodo“ na jeziku, okove v roki, — „ljubezen“ v ustih, dar pa v žepu za bližnjega. Žuga jim naj večí revšina, zanemarjenost in ne mara v kratkem pogin naroda. Le katoliška cerkev sama se materno za nje pečá, torej ni čudo, da zaupljivo pri nji zavetja išejo. — O misijonu v Avgusti mesca sušca je 14 drugovercev pristopilo v kat. cerkev. Te in druge ondotne misijone so oskerbovali oo. redemtoristi.

Razne novice. Na Ogerskem se katoliške družbe močno razširjajo. Ogersko duhovstvo in ondotni pravi verniki dobro vedó, koliko katoliške družbe premorejo in kako potrebne so, ako nočejo zagernjeni biti od lazi-liberalstva. Ondotno greško-katoliško duhovstvo čversto brani verni značaj ljudskih šol. — Bismark neki želi v Berlin papeževega poslanca; frajnavrarji se tresajo in to odvrčajo, ker jih je strah in groza pred močjó katoliške resnice. — Bulgarsko cerkveno prašanje je menda tako rešeno, da Bulgari dobé svojega lastnega patrijarha, ki ima stolovati v Carigradu. — Predsednik

katol. snida v Šlanders-u dr. Tinzl in pa fajm. Bliem (ki je komisarja spred altarja spremljal) pričata, da c. kr. komisarja tudi v persi ni bil nihče sunil pri zadnjič povedanem dogodku o katol. snidu v Šlanders-u. („Vatld.“ in „N. T. St.“) Tedaj same laži liberalnih časnikov! Teh ljudi je toliko sram, kolikor volka strah! In kakošne reči oni iz svojih izmišljarij izpeljujejo? — „Debatte,“ govore o dogodbah v Šlanders-u, meni med drugim, da v korenini bolje na Tirolskem bode potlej, ako se odpravijo tisti oddelki konkordata, po katerih je nižje duhovstvo čisto škofom v sužnosti (welche die niedere Geistlichkeit ganz der Gewalt und Gnade des Episkopats preisgibt!). Tedaj vso pokoršino razdreti, vse v razpor spraviti, vse razdražiti, kar je še kje edinega: od tod liberaluhi sreče pričakujejo! — V Lutrovem mestu Eisleben-u je starodavni samostan sv. Jederti „Neuheltha“ zopet za katoličane pridobljen, in vstanoviti se ima ondi žensko redovništvo večnega češenja. — Proti koncu aprila so imeli nemški učitelji v Berlinu svoj nemški „lehrertag.“ Bili so vmes napihnezi, ki so Boga suvali iz pedagogike, — čuda če ne tudi po gigantovsko iz nebes; sicer pa se je pri družih menda več vere pokazalo kakor na dunajskem učiteljskem zboru. — Volitve za deželni zbor na Parskem so se doveršile v prid starega Parskega in stare vere. — V Dornbachu fajmošter ni hotel fantiču listka za birmo dati, ker je imel biti neki protestant! Od tod krič v Izraelu.... — Kakor drugod so tudi po Kranjskem skušeni in časti vredni gospodje dekani v šolskem nadzorstvu dobili mlajši nasledništvo.

Iz Ljubljane. Preteklo nedeljo so premil. škof delili sakrament sv. birmo v Šmartnu pri Litii; 2. nedeljo po Binkoštih pa bodo birmovali v Šmarii; 24. rožnika, v god sv. Janeza Kerst., v Moravčah, in 25. rožn. na Vačah.

G. Jožef Žvegel, naš rojak z Gorenskega, ki je že več let na jutrovem, je postal c. k. konzul v Aleksandrii.

Bukvoterznica teologiška A. Wegeri v Briksen-u nam naznanja, da daje bukve č. gg. duhovnom tudi tako, da se namesto plačila ss. maše opravljajo, s čimur utegne nekterim gospodom posebno vstreženo biti, kateri nimajo ne maš in ne denara.

Poslavljenje. Nisem iskal, nisem prosil, nisem zato delal: ker so mi pa vender Njih Svetost papež Pij IX. na dobrotno priporočilo Premilostnega škofa prečastitljivega gospoda Jerneja Vidmarja podelili počešenje „Svojega častnega kamernika“ (Cameriere d'onore in abito paonazzo), sem to posebno milost sprejel s posebno radostjo in hvaležnostjo.

Vrednik „Zg. Danice.“

Kdor ne boga, ga tepe nadloga. Koliko svaré duhovni zoper pretépe, koliko žalostnih zgledov je že „Danica“ naznanila, koliko imajo sodnije zavoljo tega opraviti! Vender so se v nedeljo o „turnerskem izhodu“ na Jančjem spet dogodbe pripetile, za katerimi se solze ne bodo kmali posušile. Turnerji, ki pri vsem svarjenji, kakor se govori, niso mogli sterpeti, da bi se v nevarnost ne podali, so bili od kmetških ljudi napadeni že na Jančjem, in v Vevčah se je hrup zopet pričel, pri katerem je bil eden mladenčev, vojak na odpustu, od žandarja na smert zaboden. Kako se je vse to zgodilo, to se bo bolj na tanko slišalo iz sodnij. Bog daj, da bi se ljudstvo že enkrat zmodrilo in spoznalo, da s silovitostjo le samo sebi dela naj večí dušno in telesno škodo! Naj tukaj tudi opomnimo, da umazani „Tagbl.“, kateri je blezo obljudbo storil, da bo duhovstvo pri vsaki priliki v blato tlačil, je tudi precej v začetku svojega

popisa o tem pretepu bersnil besedo „verderbliche Principien der klerikalen Partei.“ So mar to „verderbliche principien,“ da je „fajmošter na Jančjem ljudi tako rezno opominjal, da naj se spodobno obnašajo do tujcev, zlasti do ljubljanskih turnerjev,“ kakor precej potem „T.“ sam piše? Naj nam „T.“ le enega duhovna iz cele ško-fije imenuje, kateri bi drugačno obnašanje do bližnjega učil!

Ali „Tagblatt“ nam je tudi več družih čisto novih reči povedal. „Klerikalna stranka podira veljavo vradnikov, ona je iznašla misel, da naj se vradnikom in po-čivalnikom (penzionistom) vzame volivna pravica...“

To misel je izrekel g. Zarnik na vižmarskem tabborji, kolikor vemo, pa noben cerkveni časnik ali duhoven. Kakošen klerikalec je dr. Zarnik, ne vemo, mi saj ga še nismo v talarji vidili; toliko pa vemo, da ne g. Zarnik in ne klerikalna stranka (kar koli že „T.“ s tem psuje) ne pobija toliko veljave gg. vradnikov, kolikor „Tagbl.“ sam in sem ter tje nekteri vradniki sami: zakaj kolikor delj jih on priporočuje, toliko manj glasov pri volitvah oni dobivajo. Če bo „T.“ tako nesrečen patron in boter, ga bodo gg. vradniki poslednjič lepo prosili, da naj jih nikar več ne priporočuje.

Pa še ena je gotova in z uno sklenjena. Kar „T.“ „klerikalnim“ očita, to on sam počenja: on iše namreč veljavo duhovstva spodkopati, kar vsak vidi, kdor „T.“ bere. Pa spet, kolikor si v tem peha, toliko več veljave si „klerikalna stranka“ pridobiva, kar med drugim tudi volitve pričajo.

Povedal nam je „T.“ še nekaj prav novih novic, pa zdaj nimamo več časa jih rešetati.

V Trebnem je za deželnega poslanca izvoljen dr. Zarnik z 92 glasovi zoper 7, ktere je dobil ljubljanski župan dr. Zupan.

Prečastiti gospod **Andrej Skočir**, bivši Tominski dekan in fajmošter, so 17. vel. travna 1869 po kratki pa hudi bolezni za kervnim vdarom v 63. letu svojega življenja umerli v Terstu. Rojeni so bili leta 1806 na Goriškem, mašnik posvečeni leta 1830.

Naj bodo ranjki vsem znancem in prijatlom v molitev in spomin priporočeni. R. I. P. A. Št.

Duhovske spremembe.

V ljubljanski škofii. Lokalija Št. Juri pri Šmarii je podeljena č. g. Ant. Anžurju, duh. pomočniku v Škocijanu.

Dobrotni darovi.

Za sv. Očeta. Neka deržina iz Ljubljane 5 gl.: Sv. Oče, sprositi ji dušnega in telesnega blagra. — Neimen. mladenec 1 gl. — Marija Grošelj iz Predoselj 3 gl. „k petdesetletnici.“ — Iz Novomesta, dijak A. M. 1 dvajs., prosi blagosl. za dobro učenje in za srečno zad. uro; iz neimenovanih rok 3 st. dvajs.: „Sv. Oče, sprositi nam odpusenje grehov, podelite nam blagoslov za srečno zadnjo uro.“ — Marija Žvontar 40 kr. „za srečen izid sv. misijona.“

Za uboge pogorelce v Blagoviški fari. „Dajte in se vam bo dalo“ 1 gl. Neimenovana roka 2 gl.

Pogorori z gg. dopisovarci.

G. Škr. v T.: Bomo, prej ko moč, preiskali in Vam naznanili, ker nimamo reči jasno v spominu, dozdeva pa se nam, da utegne biti v redu. — G. V. v G.: Prejeli s serčno hvaležnostjo. — G. Br. V.: Kadar bo kolikaj mogoče, bomo kaj v delo vzeli. —